



Sygn. akt II KK 261/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Andrzej Tomczyk (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie **G. P.**

skazanego z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

w dniu 27 lipca 2021 r.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego
od wyroku Sądu Rejonowego w W.

z dnia 13 grudnia 2010 r., sygn. akt VIII K (...),

**1. uchyla zaskarżony wyrok i uniewinnia G. P. od popełnienia
przypisanego mu czynu;**

2. obciąża Skarb Państwa kosztami procesu.

UZASADNIENIE

G. P. został oskarżony o to, że

<<w okresie od 11.02.2003 r. do 23.03.2003 r. w W. przy ul. R. działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w łącznej kwocie 26.163,76 zł firmę Oficyna Wydawniczo - Poligraficzna „A.” w ten sposób, że na podstawie umowy współpracy pobrał z pokrzywdzonej firmy towar w postaci podręczników szkolnych z przedłużonym terminem płatności z zamiarem nieuregulowania należności wynikających z wystawionych faktur czym działał na szkodę Oficyny Wydawniczo - Poligraficznej „A.”, w tym:

- faktura VAT o nr (...) z dn. 11.02.2003 r. nie rozliczył kwoty 738,60 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 03.06.2003 r. na kwotę 7.175,25 zł.
- faktura VAT o nr (...) z dn. 03.06.2003 r. na kwotę 7.175,25 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 03.06.2003 r. na kwotę 7.671,95 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 09.06.2003 r. na kwotę 1.253,14 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 10.06.2003 r. na kwotę 949,10 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 12.06.2003 r. na kwotę 312,86 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 16.06.2003 r. na kwotę 564,88 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 23.06.2003 r. na kwotę 6.497,98 zł,

tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.>>

Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2010 r. Sąd Rejonowy w W. , sygn. akt VIII K (...):

<<I. oskarżonego G. Z. P. w ramach zarzuconego mu czynu uznał za winnego, tego że w okresie od 11.02.2003 r. do 23.03.2003 r. w W. przy ul. R. działając w krótkich odstępach czasu

w wykonaniu z góry powziętego zamiaru przywłaszczył powierzone mu mienie w łącznej kwocie 25.163,76 zł w ten sposób, że na podstawie umowy współpracy pobrał z pokrzywdzonej firmy towar w postaci podręczników szkolnych z przedłużonym terminem płatności wynikających z wystawionych faktur, których nie zwrócił i nie rozliczył się z nich, czym działał na szkodę Oficyny Wydawniczo - Poligraficznej „A.”, w tym:

- faktura VAT o nr (...) z dn. 11.02.2003 r. nie rozliczył kwoty 738,60 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 03.06.2003 r. na kwotę 7.175,25 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 03.06.2003 r. na kwotę 7.671,95 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 09.06.2003 r. na kwotę 1.253,14 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 10.06.2003 r. na kwotę 949,10 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 12.06.2003 r. na kwotę 312,86 zł,
- faktura VAT o nr (...) z dn. 16.06.2003 r. na kwotę 564,88 zł,
- faktura VAT o nr 01285/03 z dn. 23.06.2003 r. na kwotę 6.497,98 zł,

to jest czynu wyczerpującego dyspozycję art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.>> i za to na podstawie z art. 284 § 2 k.k. wymierzył mu karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności,

II. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i z art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego G. P. kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres 5 (pięciu) lat tytułem próby,

III. na podstawie art. 33 § 1, 2 i 3 k.k. wymierzył oskarżonemu 150 (sto pięćdziesiąt) stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 (dziesięć) złotych,

IV. na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary grzywny zaliczył oskarżonemu okres tymczasowego aresztowania w sprawie w dniach od 13.01.2010 r. do 09.04.2010 r., uznając ją za uiszczoną w całości,

V. na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz Oficyny Wydawniczo - Poligraficznej „A.” kwoty 25.163,76 (dwadzieścia pięć tysięcy sto sześćdziesiąt trzy 76/100) złotych.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 20 stycznia 2011 r.

Od tego orzeczenia kasację wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zaskarżając je w całości na korzyść G. P.. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 284 § 2 k.k., polegające na uznaniu G. P. za winnego przypisanego mu czynu, pomimo że zachowanie oskarżonego nie wyczerpywało znamion przestępstwa określonego w tym przepisie

i wniósł o

uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie G. P. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna, gdyż zaskarżony wyrok zapadł z rażącym naruszeniem przepisu prawa karnego materialnego opisanym w zarzucie kasacji.

Z ustaleń sądu merytorycznego wynika, że „od dnia 01.04.2001 r. G. P. był przedstawicielem Oficyny Wydawniczo - Poligraficznej i Reklamowo - Handlowej „A.” Zakładu Pracy Chronionej z siedzibą w W. przy ul. R. na podstawie umowy o współpracy z późniejszymi aneksami. Zajmował się promocją podręczników szkolnych w/w Oficyny i ich dalszą odsprzedażą na terenie W., L. i okolic. G. P. otrzymywał prowizję od kwoty na jaką opiewała faktura oraz stałą pensję. Oficyna wysyłała podręczniki do G. P. na adres L., ul. K. kurierem. W paczce umieszczona była faktura z przedłużonym terminem płatności do 30 dni. Pod w/w adresem przesyłki były odbierane. G. P. kupował od Oficyny towar, a nie otrzymywał go w komis, miał jednak możliwość zwrotu niesprzedanych podręczników”.

Jednocześnie, przecząc tym ustaleniom, Sąd przypisał oskarżonemu dopuszczenie się przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. i wskazał, że do znamion tego przestępstwa o charakterze materialnym „należy skutek w postaci utraty przez właściciela (posiadacza) rzeczy ruchomej powierzonej sprawcy. Skutek stanowiący znamię sprzeniewierzenia powstaje w chwili rozporządzenia rzeczą przez sprawcę z wyłączeniem osoby uprawnionej”.

Nie ma potrzeby przytaczania dalszych wywodów Sądu Rejonowego w W. zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, wystarczy bowiem konstatacja, że pogłębiają one dysonans między ustaleniami dokonanymi przez ten Sąd a wnioskami mającymi uzasadnić dopuszczenie się przywłaszczenia rzeczy przez ich właściciela.

Oczywiście w zaistniałych w sprawie sprzecznościach między ustaleniami sądu a ich odzwierciedleniem w postaci zakwalifikowania postępowania G. P. jako przestępstwa, zgodzić się trzeba z autorem nadzwyczajnego środka zaskarżenia, że w myśl ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, powierzenie rzeczy ruchomej polega na przekazaniu władztwa tej rzeczy (cudzej) z zastrzeżeniem jej zwrotu, a zatem osoba, która otrzymuje taką rzecz, nie ma prawa nią rozporządzać jak swoją własnością. Nie można mówić, aby przedmiotem sprzeniewierzenia była taka rzecz ruchoma, która została powierzona sprawcy w sytuacji, gdy treść umowy stanowiącej podstawę przekazania rzeczy lub okoliczności sprawy wskazują na przeniesienie własności tej rzeczy na sprawcę (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 28 września 2005 r., V KK 9/05; 17 września 2008 r., III KK 131/08; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2015 r., V KK 391/14).

Jako w pełni zasadne należy też ocenić wywody skarżącego wskazujące na unormowania art. 155 k.c., ponieważ analiza dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy potwierdza prawidłowość ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd meriti. Przy deklaracji autora kasacji niekwestionowania tych ustaleń, szczegółowe rozważania dotyczące kwestii oceny umowy zawartej między stronami (oskarżony – pokrzywdzony) przez pryzmat tych przepisów i konstatacja, że wolą stron było oznaczenie podręczników jako „oznaczonych co do gatunku” jest oczywiście zabiegiem intelektualnie interesującym, ale przy zarzucie obrazy prawa

materialnego zupełnie zbędnym. Obraza bowiem przepisu prawa materialnego musi być zakotwiczona w niekwestionowanych ustaleniach faktycznych. W przeciwnym wypadku zarzut taki nie mógłby być skuteczny.

Skoro jednak – jak to również wynika z wywodów zawartych w uzasadnieniu kasacji „na gruncie art. 284 § 1 i 2 k.k. nie jest możliwe przywłaszczenie (sprzeniewierzenie) rzeczy ruchomej stanowiącej własność sprawcy” zarzut sformułowany przez Rzecznika Praw Obywatelskich oraz wynikający z niego wniosek okazały się być zasadne w stopniu oczywistym.

Dlatego też należało zaskarżony wyrok uchylić i uniewinnić G. P. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Natomiast to, czy G. P. wywiązał się w sposób należyty z zawartej umowy należy do ustaleń innego postępowania, o ile będzie zainicjowane i w tym kontekście należy przywołać wywód kasacji dotyczący subsydiarnego charakteru prawa karnego: „Winno ono działać w określonych obszarach stosunków społecznych, gospodarczych i prawnych, dopiero wówczas, gdy inne formy ich ochrony prawnej w danym systemie w ogóle nie funkcjonują bądź nie są wystarczające dla zabezpieczenia istotnych praw i interesów obywatela lub funkcjonowania państwa w sposób najogólniej rzecz biorąc prawidłowy. Prawo karne należy brać pod uwagę jedynie jako ultima ratio ingerencji państwowej, kiedy inne środki (np. z prawa cywilnego, prawa administracyjnego, prawa pracy) nie skutkują, (por. m.in. L. Gardocki „Zagadnienia teorii kryminalizacji” Warszawa 1990, str. 127; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2013 r. o sygnaturze akt SNO 19/13; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2007 r. o sygnaturze akt V KK 98/07; Jarosław Warylewski, Prawo karne. Część ogólna, wydanie 2, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2005, str. 61; Andrzej Marek. Prawo karne. 6.wydanie, C.H. Beck, Warszawa 2005, str. 13-14)”.

